

Fylkesmannen i Telemark

Siljan kommune
ved rådmann Jan Sæthre
Postboks 16
3749 SILJAN

08.10.2018

TILSYNSRAPPORT

Tilsynstema: Kommunen sitt arbeid
med elevmedvirkning knyttet til
elevråd, skolemiljøutvalg og
samarbeidsutvalg

Siljan kommune – Siljan ungdomsskole

Sammendrag

Elevmedvirkning knyttet til elevråd, skolemiljøutvalg (SMU) og samarbeidsutvalg (SU) er temaet for dette tilsynet

Elevmedvirkning innebærer at elevene skal kunne si meningen sin, delta og påvirke forhold som gjelder dem på skolen. Elevenes rett til medvirkning blir slått fast en rekke steder i Opplæringslova og i Barnekonvensjonen. Skolen skal være en viktig demokratisk arena for barn og unge, der de kan oppleve medvirkning. Arbeidet i elevrådet og andre samarbeidsorganer på skolen er viktige tiltak for å nå dette målet.

Vi har funnet at Siljan kommune ikke etterlever regelverket på alle områder, og vi varsler flere pålegg som er aktuelle å vedta etter at rettefristen utløper **12. desember**.

Siljan kommune mottok en foreløpig tilsynsrapport 22. august. Kommunen har gitt oss tilbakemelding på denne foreløpige tilsynsrapporten i brev datert 25. september 2018. Kommunen har ingen kommentarer til vår beskrivelse av fakta, våre vurderinger eller våre reaksjoner. Tilbakemeldingen fra Siljan kommune beskriver hvordan kommunen vil arbeide for å lukke avvikene.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om kommunen	4
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
1.3	Om tilsynsrapporten.....	5
2	Elevråd ved grunnskoler	5
2.1	Rettslige krav	5
2.1.1	Valg til elevråd (§11-2)	5
2.1.2	Skolens plikter ovenfor elevrådet og elevrådets rett til å uttale seg (§9A-9)	5
2.1.3	Elevrådets oppgaver og rett til å få hjelp i arbeidet (§11-2)	5
2.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner knyttet til elevråd	6
2.2.1	Valg til elevråd (§11-2)	6
2.2.2	Skolens plikter ovenfor elevrådet og elevrådets rett til å uttale seg (§9A-9)	6
2.2.3	Elevrådets oppgaver og rett til å få hjelp i arbeidet (§11-2)	8
3	Samarbeidsutvalg ved grunnskoler	10
3.1	Rettslige krav	10
3.1.1	Valg og sammensetning i SU (§11-1).....	10
3.1.2	Valg og sammensetning SMU (§11-1a)	10
3.1.3	Skolens informasjonsplikt og utvalgene sin rett til å uttale seg (§9 a-9)	10
3.1.4	SU og SMU sine oppgaver	10
3.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	10
3.2.1	Valg og sammensetning i SU (§ 11-1).....	10
3.2.2	Valg og sammensetning av SMU (§ 11-1a).....	11
3.2.3	Skolens informasjonsplikt og utvalgene sin rett til å uttale seg (§ 9 A-9)	12
3.2.4	SU og SMU sine oppgaver (§11-1 og §11-1a).....	14
4	Varsel om pålegg om retting	15

1 Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A.

I våre tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter. Dersom [kommunen/skolen] ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting etter at kommunen har fått en rettefrist.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven.

1.1 Kort om kommunen

Siljan kommune har omkring 2300 innbyggere. Kommunen grenser mot Kongsberg i nord, Larvik i øst, Porsgrunn i sør og Skien i vest. Kommunen er en del av området Grenland. Siljan ungdomsskole er den eneste ungdomsskolen i kommunen. I skoleåret 2017-2018 hadde Siljan ungdomsskole to klasser på 8.trinn, to klasser på 9.trinn og én klasse på 10.trinn. Til sammen gikk det 83 elever på skolen dette skoleåret.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Fylkesmannen åpnet tilsyn med Siljan kommune i brev datert 09.03.2018. Her varslet vi at vi ville føre tilsyn med Siljan kommune i egenskap av å være skoleeier for Siljan ungdomsskole. Vi ba skolen om å levere dokumentasjon til oss. Blant annet ble skolen og elevrådet bedt om å svare på et spørreskjema. Skolen ble også bedt om å sende inn alle referater fra elevrådet, skolemiljøutvalget (SMU), samarbeidsutvalget (SU) for skoleårene 2016/17 og 2017/18. Vi har fått denne dokumentasjonen.

Vi gjennomførte intervju med rektor ved Siljan ungdomsskole 08.06.2018. Elevrådet for skoleåret 2017/18 og elevrådskontakten ble intervjuet hver for seg 11.06.2018. Tre representanter fra elevrådet stilte til intervju. Spørsmålene i intervjuene var avgrenset til arbeidet i elevrådet i skoleåret 2017/18

Elevmedvirkning er temaet for dette tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertema:

1. Elevråd ved grunnskoler, jf. Opplæringslova §11-2 og §9A-9
2. Samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg ved grunnskoler, jf. Opplæringslova §11-1 og §11-1a

Elevmedvirkning innebærer at elevene i elevråd skal få si sin mening, bli tatt på alvor og ha innflytelse i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

Elevenes rett til medvirkning blir slått fast både i Opplæringslova og i Barnekonvensjonen. Skolen skal være en viktig demokratisk arena for barn og unge,

hvor de kan oppleve medvirkning. Arbeidet i elevrådet og andre samarbeidsorgan på skolen er viktige tiltak for å nå dette målet.

Reell elevmedvirkning krever at skolen legger til rette for dette, og følger opp at det faktisk skjer. Fylkesmannen i Telemark har derfor undersøkt om lovkrava i arbeidet med elevrådet, samarbeidsutvalget og skolemiljøutvalget blir fulgt. Vi har ikke sett på hvordan skolen oppfyller andre krav i regelverket. I denne rapporten presenterer vi våre vurderinger og konklusjoner. Tilsynet gjelder skoleårene 2016/17 og 2017/18.

1.3 Om tilsynsrapporten

Våre vurderinger i denne rapporten baserer seg i hovedsak på opplysninger som kommer frem i:

- dokumentasjonen dere har sendt inn (se oversikt over vedlegg)
- informasjonen fra våre egne systemer og offentlige registre
- intervjuene med elevrådet, kontaktlærer for elevrådet og rektor ved Siljan ungdomsskole

2 Elevråd ved grunnskoler

2.1 Rettslige krav

2.1.1 Valg til elevråd (§11-2)

- Hver grunnskole skal for 5.-7.årstrinn og for 8.-10.årstrinn ha et elevråd med representanter for elevene
- Kommunen fastsetter antall elevrepresentanter
- Representantene skal velges senest tre uker etter at skolen har begynt om høsten

2.1.2 Skolens plikter ovenfor elevrådet og elevrådets rett til å uttale seg (§9A-9)

Elevrådet

- skal holdes informert om alt som er viktig for skolemiljøet
- skal så tidlig som mulig tas med i arbeidet med skolemiljøtiltak
- har rett til innsyn i all dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø
- har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som er viktige for skolemiljøet

2.1.3 Elevrådets oppgaver og rett til å få hjelp i arbeidet (§11-2)

- En fra undervisningspersonalet skal ha i oppgave å hjelpe elevrådene i arbeidet. Elevrådskontakten har møte- og talerett i elevrådet
- Elevrådene skal fremme fellesinteressene til elevene og arbeide for å skape et godt lærings- og skolemiljø

2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner knyttet til elevråd

2.2.1 Valg til elevråd (§11-2)

Observasjoner

Rektor skriver at elevrådet ved Siljan ungdomsskole består av to elever fra hver klasse, noe som tilsier 10 elever i skoleåret 2017/18. Rektor sier i intervjuet at det er en fast rutine ved skolen at hver klasse er representert med to elever i elevrådet.

Rektor skriver videre at elevrådet blir valgt i løpet av de første 14 dagene etter skolestart. Elevrådet bekrefter i intervju at de ble valgt i løpet av august 2017. Både rektor og elevrådet sier at valget til elevrådet skjer gjennom en skriftlig og anonym avstemming i hver klasse. Elevene kan melde sitt kandidatur, og deretter stemmer klassen blant dem som har meldt seg.

Vi har mottatt til sammen 17 referater fra elevrådet, hvorav 10 gjelder skoleåret 2016/17 og 7 gjelder skoleåret 2017/18.

Vurderinger

Med utgangspunkt i referater fra elevrådet og intervjuer med skolen og elevrådet finner Fylkesmannen at Siljan ungdomsskole har opprettet et elevråd for elevene fra 8. – 10. trinn.

Loven krever at kommunen skal fastsette et antall for representanter til elevrådet. Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at kommunen, representert ved Siljan ungdomsskole, har fastsatt antallet elevrådsrepresentanter.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort, ut fra det rektor og elevrådet opplyser, at elevrådsrepresentantene blir valgt senest tre uker etter skolestart om høsten.

Konklusjoner

- ✓ Skolen har opprettet elevråd for 8. – 10. trinn
- ✓ Kommunen har fastsatt antall representanter i elevrådet
- ✓ Representantene ble valgt senest tre uker etter skolestart

2.2.2 Skolens plikter ovenfor elevrådet og elevrådets rett til å uttale seg (§9A-9)

Observasjoner

Fylkesmannen har gjennomgått alle referater fra elevrådet for skoleåret 2016/17 og 2017/18. Vi finner følgende skolemiljørelaterte saker i skoleåret 2017/18:

- *Informasjon om kapittel 9a og elevenes rettigheter.* Saken ble gjennomgått 14.09.2017. I følge kontaktlærer for elevrådet besto informasjon av en gjennomgang av loven og viktigheten av at elever sier ifra når de ikke har det bra på skolen. Elevrådet sier i intervju at de ikke kan huske å ha fått denne informasjonen.

- *Plan for aktiviteter i midttimen.* Saken ble gjennomgått første gang 14.09.2017 og fikk en endelig avklaring 11.12.2017 etter en avstemming i klassene.
- *Ønske om å ikke ha mobilfri skole.* Saken kom opp i elevrådet 26.10.2017. Dette var en elevinitiert sak som ikke fremkom av møteinnkallingen. I intervjuene sier kontaktlæreren for elevrådet at elevene fikk tilbakemelding med en gang. Mobilfri skole er et forsøksprosjekt på Siljan ungdomsskole for et år.
- *Ønske om persiener i enkelte klasserom.* Saken var oppe i elevrådet 26.10.2017. Dette var en elevinitiert sak som ikke fremkom av møteinnkallingen. Her forteller skolen at elevene fikk en muntlig tilbakemelding i etterkant.
- *Skoleball.* Skoleball var tema i elevrådet i en rekke elevrådsmøter i skoleåret 2017/18. Elevrådsmøtene 11.12.2017, 22.01.2018, 29.01.2018 handlet i hovedsak om skoleballet.
- *Aktivitetsdag.* Saken kom opp i elevrådet 13.03.2018.

Elevrådet opplyser i intervju at det er «litt blanda» om man får tilbakemeldinger på saker elevene melder inn. Ulike diskusjoner knyttet til skoleballet har krevd mye tid i elevrådet de siste årene. Elevrådet sier at de selv har ønsket å benytte mye tid til skoleballet i elevrådsmøtene.

I intervjuet sier elevrådsrepresentantene at de at ikke har snakket om elevundersøkelsen i elevrådet, noe som også bekreftes av referatene fra elevrådet. Referatene viser videre at elevrådet ikke ble informert om arbeidet med endringer i trivsels- og ordensreglene ved skolen i 2017/18. Referatene fra skolemiljøutvalget viser at denne saken ble diskutert i SMU 19.03.2018. Elevene og rektor bekrefter i intervjuene at elevrådet ikke fikk mulighet til å drøfte trivsels- og ordensreglene før saken kom opp i SMU. Elevrådet forteller videre at de ikke er kjent med vernerunder på skolen, og at vernerundene aldri har vært et tema i elevrådet.

Skolen bekrefter i intervjuene at hverken elevundersøkelsen, MOT-arbeidet, trivsels- og ordensregler eller vernerunder er diskutert i elevrådet. Rektor sier i intervjuene at skolen har vært for lite bevisste på å involvere elevene i disse sakene. Rektor sier at skolen kan bli bedre på å involvere elevrådet i saker som gjelder skolemiljø.

Skolen skriver i sin innsendte dokumentasjon at de ikke har informert elevrådet om retten til innsyn i all dokumentasjon om skolens systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Dette blir bekreftet i intervjuet med rektor.

Skolen plikter å ta elevrådet med i arbeidet med skolemiljøtiltak så tidlig som mulig. Referatene fra elevrådet for skoleårene 2016/17 og 2017/18 viser at elevrådet er blitt tatt med i arbeidet med flere skolemiljøtiltak, eksempelvis *Plan for aktiviteter i midttimen*, *Skoleball*, og *Aktivitetsdag*. Referatene viser videre at elevrådsrepresentantene har fått mulighet til å hente innspill fra egne klasser i noen av disse sakene. Elevrådet bekrefter at de har fått mulighet til å ta del i utformingen av flere skolemiljøtiltak. Elevrådet ble imidlertid ikke involvert i arbeidet med endringer i trivsels- og ordensreglene ved skolen i skoleåret 2017/18. Skolen bekrefter i intervjuene at elevrådet ikke fikk drøfte trivsels- og ordensreglene før de ble diskutert i SMU 19.03.2018.

Vurderinger

Fylkesmannen finner at flere saker som er viktig for skolemiljøet, for eksempelvis elevundersøkelsen, resultater fra vernerunder, ordensreglene og MOT-arbeidet ikke har

vært diskutert i elevrådet. Skolen bekrefter at de har vært for lite bevisste på hvilke saker elevrådet bør og kan ha informasjon om. Fylkesmannen finner at informasjon fra skolen og elevrådet trekker i samme retning, og vi legger derfor til grunn at skolen ikke har informert elevrådet om alt som er viktig for skolemiljøet.

Referatene fra elevrådet for skoleårene 2016/17 og 2017/18 viser at elevrådet har blitt involvert i flere skolemiljøtiltak på et tidlig tidspunkt. Intervjuene med elevrådet, rektor og kontaktlærer for elevrådet bekrefter dette. Fylkesmannen legger derfor til grunn at skolen har tatt med elevene i arbeidet med skolemiljøtiltak. Fylkesmannen vurderer at skolen har en innarbeidet praksis for å gjøre dette.

Skolen bekrefter at de ikke har informert elevene om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Når elevene ikke blir informert om denne retten vurderer fylkesmannen at retten i praksis er satt til side.

Som nevnt over vurderer Fylkesmannen at elevene ikke har fått tilstrekkelig informasjon om alle saker som er viktige for skolemiljøet. Uten tilstrekkelig informasjon settes også elevenes rett til å uttale seg i praksis til side. Fylkesmannen vurderer derfor at skolen ikke har ivaretatt elevene sin rett til å uttale seg og komme med innspill i alle saker som er viktig for skolemiljøet.

Konklusjoner

- Skolen/rektor har ikke informert elevrådet om alt som er viktig for skolemiljøet
- Skolen/rektor har tatt elevrådet så tidlig som mulig med i arbeidet med skolemiljøtiltak
- Skolen har ikke informert elevrådet om at de har rett til innsyn i all dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø
- Skolen har ikke sikret elevenes rett til å uttale seg og komme med innspill i alle saker som er viktig for skolemiljøet

2.2.3 Elevrådets oppgaver og rett til å få hjelp i arbeidet (§11-2)

Observasjoner

En lærer ved Siljan ungdomsskole er kontaktlærer for elevrådet, og har i oppgave å følge opp det arbeidet. Læreren har fått avsatt tid til dette.

På spørsmål om hvordan skolen legger til rette for at elevrådsrepresentantene kan informere eller ta opp saker med klassen, skriver skolen: «Klassens time er tatt ut av skolen, men det blir satt av tid før og etter elevråd til å ta opp saker med klassen, og å informere» Rektor sier i intervju at skolen ikke har en fast rutine for å informere lærerne om når det møter i elevrådet. Elevene sier at de får tid til å ta opp elevrådssaker med klassen når de spør læreren om det. På spørsmål om hvordan skolen følger opp saker som har vært behandlet i elevrådet skriver rektor «noen saker følges opp av elevrådet,

og noen saker følges opp av elevrådskontakt». Rektor nevner skoleball, skoleavslutning og aktiviteter i midttimen som eksempler på elevrådssaker som skolen har fulgt opp.

Referater fra elevrådet viser at mange av sakene som har vært diskutert her ikke har stått på sakslista i innkallingen. Elevrådet sier at det i hovedsak er skolen, ved elevrådskontakten, som utformer sakslista. Elevrådet sier videre at de i liten grad får komme med innspill til agendaen i forkant av elevrådsmøtene. Elevinitierte saker kommer ofte opp under «eventuelt» eller som innspill i løpet av elevrådsmøter. Referatene viser også at det ofte går lang tid før elevrådet får tilbakemelding på saker de tar opp, og at enkelte saker aldri blir avklart. Referatene for skoleåret 2017/18 viser at elevrådsmøtene mellom 26.10.2017 og 13.03.2018 i all hovedsak handlet om skoleballet. Skolen forteller at elevrådet/elevene noen ganger får muntlige tilbakemeldinger som ikke fremkommer av referatene fra elevrådet.

Elevrådsrepresentantene i SMU/SU sier at de i liten grad får mulighet til å diskutere SU/SMU-sakene i elevrådet på forhånd. Rektor sier at skolen har vært for lite bevisste på å gi elevrådet mulighet til å diskutere saker som senere skal opp i SU/SMU.

Elevene skriver i innsendt dokumentasjon at de ikke har fått opplæring i elevrådsarbeid, og at de «bare har gått gjennom et dokument om hvorfor man har elevråd». Elevrådet bekrefter i intervjuet at de ikke har fått god nok opplæring i elevrådsarbeid. Elevene sier at de ønsker seg mer informasjon om hva som forventes av en elevrådsrepresentant. Elevrådskontakten bekrefter at opplæringen ikke har vært god nok.

Vurderinger

Fylkesmannen finner at en faglærer ved skolen har i oppgave å følge opp elevrådet, og at læreren har fått satt av tid til dette arbeidet.

Fylkesmannen finner videre at elevrådsrepresentantene ved Siljan ungdomsskole får tid til å diskutere aktuelle elevrådsaker med egen klasse, men at skolen ikke sikrer at elevene kan påvirke agendaen/sakslista elevrådsmøtene. Elevinitierte saker kommer i hovedsak opp som innspill i løpet av elevrådsmøtene. Fylkesmannen finner videre at elevrådsrepresentantene verken får tilstrekkelig opplæring i elevrådsarbeid eller tilstrekkelige tilbakemelding på saker de diskuterer. Her finner Fylkesmannen at skoleballet legger beslag på svært mye av elevrådets tid, slik at elevrådet i lange perioder ikke får tid til å diskutere andre saker som opptar dem. Videre finner Fylkesmannen at skolen ikke sikrer at elevrådet får mulighet til å diskutere saker som skal opp i SU/SMU (skolens øverste samarbeidsorganer) på forhånd. På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at Siljan ungdomsskole ikke har lagt til rette for at elevrådet kan fremme fellesinteressene til elevene på skolen.

Konklusjoner

- Skolen har gitt et medlem av undervisningspersonalet i oppgave å hjelpe elevrådet i arbeidet
- Skolen har ikke lagt til rette for at elevrådet kan fremme fellesinteressene til elevene på skolen og arbeide for å skape godt lærings- og skolemiljø

3 Samarbeidsutvalg ved grunnskoler

3.1 Rettslige krav

3.1.1 Valg og sammensetning i SU (§11-1)

- Alle grunnskoler skal ha et SU
- SU skal være sammensatt av
 - Tre representanter for de ansatte: to for undervisningspersonalet og en for andre ansatte
 - to representanter for kommunen, der den ene skal være rektor
 - to representanter for foreldrerådet, der den ene skal være lederen for FAU, jf. § 11-4 siste ledd
 - to representanter for elevene

3.1.2 Valg og sammensetning SMU (§11-1a)

- Alle grunnskoler skal ha et SMU
- I SMU skal elevene, foreldrerådet, de ansatte, skoleledelsen og kommunene være representerte.
- SMU skal være satt sammen slik at representantene for elevene og foreldrene til sammen er i flertall.

3.1.3 Skolens informasjonsplikt og utvalgene sin rett til å uttale seg (§9 a-9)

- Utvalgene skal holdes informert om alt som er viktig for skolemiljøet.
- Utvalgene skal så tidlig som mulig tas med i arbeidet med skolemiljøtiltak.
- Utvalgene har rett til innsyn i all dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.
- Utvalgene har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

3.1.4 SU og SMU sine oppgaver

- SU har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolen.
- Utvalgene skal medvirke til at skolen, de ansatte, elevene og foreldrene tar aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø.
- Elevrepresentantene skal ikke være til stede når saker som er omfattet av taushetsplikt blir behandlet i SU eller i SMU.

3.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

3.2.1 Valg og sammensetning i SU (§ 11-1)

Observasjoner

Rektor skriver at SU er sammensatt på følgende måte:

- To representanter fra FAU
- To representanter fra elevrådet
- To representanter fra undervisningspersonalet og en representant for andre ansatte
- En politisk representant
- Rektor

Rektor skriver at «elevrådet velger representanter til SU blant sine egne». Dette bekreftes av elevrådet. Videre skriver rektor at skolen sikrer at elever og foreldre er i flertall ved sjekk av frammøte ved møtestart.

Vi har mottatt 6 referater fra SU ved Siljan ungdomsskole, hvorav tre gjelder skoleåret 2017/18 og tre gjelder skoleåret 2016/17. Referatene viser at representasjonen i SU er i tråd med det rektor beskriver. Referatene viser videre at det var lite forfall til SU-møtene i skoleåret 2017/18. Ved forfall har vararepresentantene møtt.

Vurderinger

Fylkesmannen finner at Siljan ungdomsskole har en praksis som sikrer at SU er sammensatt i tråd med kravene i Opplæringslova. Vi finner at SU er riktig sammensatt i 3 av 3 møter i skoleåret 2017/18. Oversikten over fremmøtte i referatene viser også at skolen er kjent med representasjonskravet i loven. Fylkesmannen finner videre at skolen har en praksis som sikrer at vararepresentantene møter ved forfall.

Fylkesmannen vurderer derfor at Siljan ungdomsskole har en praksis som sikrer riktig representasjon ved gjennomføring av møtene i SU.

Konklusjon

- Siljan ungdomsskole har etablert et SU
- Siljan ungdomsskole har sikret lovlig representasjon i SU

3.2.2 Valg og sammensetning av SMU (§ 11-1a)

Observasjoner

Rektor skriver at SMU ved skolen er satt sammen på samme måte som SU, men med én tilleggsrepresentant fra både FAU og elevrådet. Dette fører til at brukerne er i flertall ved gjennomføring av møtene i SMU.

Vi har mottatt 6 referater fra SMU ved Siljan ungdomsskole, hvorav tre gjelder skoleåret 2017/18 og tre gjelder skoleåret 2016/17. Referatene viser at representasjonen i SMU er i tråd med det rektor beskriver. Referatene viser videre at det var lite forfall til SMU-møtene i skoleåret 2017/18. Ved forfall har vararepresentantene møtt.

På spørsmål om hvordan skolen sikrer at utvalgene holdes adskilt, svarer rektor: «Alle representantene i SU og SMU får den samme innkallingen til møtet. Sakene er adskilt på innkallinga. Sakene i SMU blir behandlet først. Når sakene i SU skal behandles går de to tilleggsrepresentantene fra møtet.» Referatene fra SMU ved Siljan ungdomsskole viser at dette skjer i praksis.

Vurderinger

Fylkesmannen finner at Siljan ungdomsskole har en praksis som sikrer at SMU er sammensatt i tråd med kravene i Opplæringslova. Brukerne var i flertall i 3 av 3 møter i 2017/18. Oversikten over fremmøtte i referatene viser også at skolen er kjent med representasjonskravet i loven, og at skolen har en praksis som sikrer at vararepresentantene møter ved forfall. Fylkesmannen vurderer derfor at Siljan ungdomsskole har en rutine som sikrer riktig representasjon ved gjennomføring av møtene i SMU.

Konklusjon

- Siljan ungdomsskole har etablert et SMU
- Elevene, foreldrerådet, ansatte, skoleledelsen og kommunen er representerte i utvalgsmøtene ved skolen
- Siljan ungdomsskole har sikret at SMU er satt sammen slik at representantene for brukerne er i flertall

3.2.3 Skolens informasjonsplikt og utvalgene sin rett til å uttale seg (§ 9 A-9)

Observasjoner

Vi har mottatt 6 referater fra SU og 6 referater fra SMU ved Siljan ungdomsskole. Referatene oppsummerer den informasjonen som rektor har gitt i møtene. Utvalgene har hatt følgende skolemiljøsaker på agendaen de to siste skoleårene:

Skoleåret 2016/17:

- *Ordensreglementet. Evaluering og eventuelle forslag til endringer*
- *Orientering om skolens arbeid med miljøet ved skolen*
- *Helsesøster*
- *Plan for psykososialt miljø. Evaluering og eventuelle forslag til endringer.*
- *Elevundersøkelsen - resultater*
- *Desember-undersøkelsen fra MOT*

Skoleåret 2017/18:

- *Ny lov om elevenes skolemiljø*
- *Skolens samarbeid med lensmannen i Siljan*
- *Elevundersøkelsen*
- *Skoleball*
- *Temadag om pornografi og seksualitet*
- *Skolens trivsels- og ordensregler*
- *MOT-arbeidet*

Rektor skriver at skolen, i tillegg til å informere SMU, bruker hjemmesiden og facebook til å informere om forhold som har betydning for skolemiljøet. Videre forteller rektor at skolen har et aktivt FAU, og at foreldrerepresentantene i SU/SMU ofte har diskutert sakene i FAU før de behandles i utvalgene.

Referatene fra SMU viser at utvalget har uttalt seg i flere skolemiljøsaker. Dette gjelder blant annet i sakene *skolens trivsels- og ordensreglement* og *Plan for psykososialt miljø*. I disse sakene har utvalget fått mulighet til å uttale seg og foreslå konkrete endringer. I et av SMU-referatene står det «det ble ikke votert over forslag til endringer, men rektor oppfordret både FAU og elevrådet til å komme med konkrete forslag til endringer».

Elevrådet sier i intervju at de i liten grad får mulighet til å påvirke agendaen til SMU-møtene. Elevrådsrepresentantene i SMU sier videre at de ikke får anledning til å diskutere SMU-saker med elevrådet eller elevrådskontakten i forkant av SMU-møtene. Dessuten savner elevene opplæring i SMU/SU-arbeid. Både rektor og elevrådskontakten bekrefter at skolen ikke har passet på at elevrådet tidsnok får vite hvilke saker som skal behandles i SU og SMU. Rektor sier at skolen må få rutiner som sikrer at elevrådsmøtene legges i forkant av møtene i SMU og at sakslista til SMU må gjøres kjent for elevrådet på et tidligere tidspunkt.

Når det gjelder arbeidet med skoleballet har skolen delegert mye av ansvaret til elevrådet og FAU. Referatene viser at både elevrådet og FAU er tatt med i planlegging, gjennomføring og evaluering av dette skolemiljøtiltaket. I skoleåret 2017/18 var det FAU-leder som informerte SMU om gjennomføringen av ballet.

Vurderinger

Fylkesmannen finner at en rekke viktige skolemiljø saker har vært på sakskartet til SMU de siste årene. Referatene fra SMU indikerer at informasjonen fra rektor knyttet til disse sakene har vært utfyllende. Fylkesmannen legger derfor til grunn at skolen har en innarbeidet praksis som sikrer at utvalgene blir informert om det som er viktig for skolemiljøet.

Fylkesmannen ser at SMU har uttalt seg og kommet med forslag i flere skolemiljø saker. Disse sakene er i hovedsak initiert av skolen. Fylkesmannen finner imidlertid at elevrådsrepresentantene i SMU ikke har fått anledning til å forberede seg på saker som skal behandles i SMU. Her legger vi til grunn at elevrådsrepresentantene ikke har fått tid til å diskutere sakene i elevrådet før de kommer opp i SMU. Elevrådsrepresentantene har heller ikke fått tilstrekkelig hjelp av skolen til å forstå sakene. Dessuten ser vi at elevrådet i liten grad har fått påvirke agendaen i SMU-møtene. Fylkesmannen legger til grunn at opplysninger fra skolen og elevrådet trekker i samme retning. På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at elevrådsrepresentantenes rett til å uttale seg og komme med forslag i SMU i praksis er satt til side.

I tillegg til å sikre utvalgenes rett til å komme med forslag i saker som gjelder skolemiljøet, plikter skolen å ta med utvalgene i arbeidet med skoletiltak. Fylkesmannen har funnet at Siljan ungdomsskole har en innarbeidet praksis for å ta med både elevrådet og FAU i arbeidet med skolemiljøtiltak. Fylkesmannen finner at SMU i noen tilfeller fungerer som en referansegruppe for arbeidet som gjøres i FAU og elevrådet. Fylkesmannen har ikke funnet at skolen har gjennomført skolemiljøtiltak hvor det ville vært naturlig å involvere SMU mer enn hva skolen allerede har gjort. Fylkesmannen vurderer derfor at skolen så tidlig som mulig tatt utvalgene med i arbeidet med skolemiljøtiltak

Fylkesmannen finner at Siljan ungdomsskole ikke har informert SU/SMU om retten til innsyn i all dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Når utvalgene ikke blir informert om denne retten vurderer fylkesmannen at retten i praksis er satt til side.

Konklusjoner

- Siljan ungdomsskole har holdt utvalgene informert om alt som er viktig for skolemiljøet

- Siljan ungdomsskole har ikke sikret utvalgenes rett til å uttale seg og komme med forslag i alle saker som er viktige for skolemiljøet
- Siljan ungdomsskole har så tidlig som mulig tatt utvalgene med i arbeidet med skolemiljøtiltak
- Siljan ungdomsskole har ikke sikret utvalgene rett til innsyn i all dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø

3.2.4 SU og SMU sine oppgaver (§11-1 og §11-1a)

Observasjoner

SU ved Siljan ungdomsskole har hatt følgende saker på agendaen de to siste skoleårene:

Skoleåret 2016/17:

- *Orientering om prosess om lederstrukturen for skolene i Siljan.*
- *Økonomi og budsjett.*
- *Endringer fra januar og februar 2017.*
- *Endringer fra mars*

Skoleåret 2017/18:

- *Orientering om personalsituasjonen ved skolen*
- *Økonomi og budsjett*
- *Aktiviteter og turer i regi av foresatte - hvordan? Ved FAU-leder*
- *Personalsituasjon*
- *Økonomi og budsjett*
- *Orientering om eksamen*
- *eventuelt - skoleskyss*
- *Skoleruta*
- *Elevtall og personalsituasjon*

Elevrådet sier i intervju at de i liten grad får mulighet til å komme med forslag til agendaen til SU-møtene. Elevrådsrepresentantene i SU sier videre at de ikke får anledning til å diskutere aktuelle saker med elevrådet eller elevrådskontakten i forkant av SU-møtene. Dessuten synes ikke elevene at opplæringen i SMU/SU-arbeid har vært god nok. Både rektor og elevrådskontakten bekrefter at skolen ikke har passet på at elevrådet tidsnok får vite hvilke saker som skal behandles i SU og SMU. Rektor forteller at SU har fått utdelt veileder i SU-arbeid. Veilederen ble gjennomgått i første møte.

Vurdering

Fylkesmannen finner at elevrådet ikke har fått mulighet til å forberede seg på saker som skal behandles i SU. Videre finner Fylkesmannen at elevrådet i liten grad har fått påvirke agendaen i SMU. Fylkesmannen legger til grunn at opplysninger fra skolen og elevrådet trekker i samme retning. På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at elevrådsrepresentantenes rett til å utale seg og komme med forslag i SU i praksis er satt til side.

Fylkesmannen har funnet at Siljan ungdomsskole har en innarbeidet praksis for å ta med både elevrådet og FAU i arbeidet med skolemiljøtiltak. Dette gjelder blant annet for arbeidet med skoleballet, der elevrådet og FAU er tatt med i planlegging, gjennomføring og evaluering. SMU fungerer i noen tilfeller som en referansegruppe for det arbeidet som

gjøres i FAU og elevrådet. Fylkesmannen har ikke funnet at skolen har gjennomført skolemiljøtiltak hvor det ville vært naturlig å involvere brukerne mer enn hva skolen allerede har gjort. På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at skolen, de ansatte, elevene og foreldrene har fått ta aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø.

Referater fra SU/SMU viser at utvalgene ikke har behandlet saker som er omfattet av taushetsplikt de siste to årene. Rektor bekrefter dette.

Konklusjoner

- Siljan ungdomsskole har ikke sikret at SU kan uttale seg i alle saker som angår skolen.
- Siljan ungdomsskole har sikret at SMU skal medvirke til at skolen, de ansatte, elevene og foreldrene tar aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø

4 Varsel om pålegg om retting

Fylkesmannen har funnet at Siljan ungdomsskole ikke etterlever regelverket på alle områder. I denne rapporten gis Siljan kommune frist til å rette brudd på regelverket, jf. kommuneloven § 60 d. 15

Frist for retting er **12. desember 2018**. Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at bruddet på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddet er rettet. Dersom brudd på regelverket ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløpet av rettefristen i denne rapporten:

Elevråd ved grunnskoler

1. Siljan kommune må sørge for at skolen involverer elevrådet i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø jf. opplæringsloven 9 A-9. I den sammenhengen må kommunen sørge for at skolen har en rutine som sikrer at:
 - a. elevrådet blir informert om alt som er viktig for skolemiljøet
 - b. sikrer at elevrådet blir informert om retten til innsyn i all dokumentasjon som omhandler det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø
 - c. elevrådet får anledning til å uttale seg og komme med innspill i alle saker som er viktige for skolemiljøet, og da spesielt skolemiljø saker som skal behandles i SU/SMU.
2. Siljan kommune må sørge for at skolen gir elevrådet tilstrekkelig hjelp i arbeidet sitt jf. opplæringsloven § 11-2. I den forbindelse må kommunen sørge for at skolen har en fremgangsmåte som sikrer at:
 - a. elevrådet kan fremme fellesinteressene til elevene og arbeide for å skape et godt lærings- og skolemiljø.

Samarbeidsutvalg (SU) og skolemiljøutvalg (SMU)

3. Siljan kommune må sikre at skolen informerer og involverer SU/SMU i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø jf., opplæringsloven § 9 A-9. I den sammenhengen må kommunen sikre at skolen har en rutine som sikrer:

- a. Utvalgenes rett til innsyn i all dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø
 - b. Utvalgenes rett til å uttale seg og komme med forslag i alle saker som er viktige for skolemiljøet
4. Siljan kommune må sørge for at skolen informerer og involverer SU i alle saker som gjelder skolen jf. opplæringsloven § 11-1. Kommunen må også sørge for at SMU kan medvirke til at skolen, de ansatte, elevene og foreldrene tar aktivt del i arbeidet for skape et godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 11-1a. I den sammenhengen må kommunen sikre at skolen har en rutine som sikrer at:
 - a. SU kan uttale seg i alle saker som gjelder skolen

Dere har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Skien 08.10.18

Hendrik Knipmeijer
Seniorrådgiver (tilsynsleder)

Marit Gravklev
Seniorrådgiver